

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

42 nci Birleşim

25 Aralık 2005 Pazar

1.- 2006 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/1119) (S. Sayısı: 1028) (Devam)

2.- 2004 Malî Yılı Genel Bütçeye Dahil Dairelerin Kesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 2004 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/1084, 3/907) (S. Sayısı: 1029) (Devam)

3.- 2004 Malî Yılı Katma Bütçeye Dahil İdarelerin Kesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 2004 Malî Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/1085, 3/908) (S. Sayısı: 1030) (Devam)

BAŞKAN - .....

5 inci maddeyi okutuyorum:

.....

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Trabzon Milletvekili Sayın Akif Hamzaçebi söz istemişlerdir.

Sayın Hamzaçebi aynı zamanda şahsı adına da söz istediğinden, ikisini birleştiriyorum ve süreyi uzatıyorum.

Buyurun Sayın Hamzaçebi (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bütçe kanununun 5 inci maddesi "Bağlı cetveller" başlığı altında, biraz önce okunan cetvelleri düzenliyor, bu cetvellerin neler olduğunu açıklıyor. Bu cetvellerden (b) cetveli, bütçe kanunlarıyla yapılacak harcamaların karşılığını oluşturan gelirin hangi kalemlerden oluştuğunu gösteren gelir bütçesi niteliğindedir. Yine, (c) cetveli de, gelir bütçesinde yer alan gelir rakamlarının, hangi yasalara dayalı olarak yılı içinde tahsil edileceğini gösterir.

Hepinizin bildiği gibi, bütçe kanunları, harcamaların yapılması yönünden hükümete yetki verir. Öte yandan da, biraz önce sözünü ettiğim (c) cetvelinde yer alan kanunlara da izin vermek suretiyle, o yıl içinde, o gelirlerin, vergi gelirlerinin tahsil edilmesine izin verir; yani, bütçe eğer çıkmazsa, hükümetler ne harcama yapabilir ne de vergi tahsil edebilir.

Ben, gelir bütçesine ilişkin olarak şu değerlendirmeleri yapmak istiyorum: Türkiye, 2000 yılından bu yana, IMF destekli olarak bir istikrar programı uygulamaktadır. Bu programın gereği olarak da, sürekli olarak, gelirlerini artırma zorunluluğuyla Türkiye karşı karşıya kalmıştır. 2000 yılına girerken, Türkiye'deki vergi yükü ile şu anda mevcut olan vergi yükü arasında 4 - 5 puanlık fark vardır. Hatırlayacaksınız, 2000 yılına girerken Türkiye'de Katma Değer Vergisi oranı yüzde 15'ti, şimdi yüzde 18'dir. Özel Tüketim Vergilerinin oranı, miktarı

son derece düşüktü; şimdi, onlar, olağanüstü ölçüde, dünya ortalamalarını geçecek şekilde yükselmiştir. Bunlar, bu programın Türkiye'ye getirmiş olduğu bir maliyettir.

Vergi yüküne baktığımızda, Türkiye'deki vergi yükünün uluslararası ortalamalara geldiğini görüyoruz. OECD dediğimiz, Türkiye'nin de üyesi olduğu, 30 ülkenin üye olduğu OECD örgütünde, ortalama yüzde 27 düzeyindedir; Türkiye'deki yerel yönetim vergilerini de dikkate aldığımızda, Türkiye bu ortalamayı geçmiştir. Türkiye, OECD ortalamasını geçerek, Avrupa Birliği ortalamasını tutturmuştur. Yani, Türkiye'de vergi yükü, kısa dönemde olağanüstü ölçüde artmıştır. Kısa dönemde vergi yükünü bu kadar arttırmış olan bir başka ülkeyi görmek mümkün değildir. Örnek verecek olursak, en son, 2005 yılında, 2004 yılına kıyasla vergi yükü 1 puan artmıştır. Yani, 2005 yılında Türk toplumu, 2004 yılına kıyasla 4,8 milyar YTL veya 4,8 katrilyon Türk Lirası daha fazla vergi ödemiştir.

Değerli arkadaşlar, vergi yükünün nasıl arttığına baktığımızda, dolaylı vergilere yüklenildiğini görüyoruz; Katma Değer Vergisi gibi, Özel Tüketim Vergisi gibi gelir kalemlerine hükümetler yüklenmektedir, şimdi olduğu gibi. Neden dolaylı vergilere gidilmektedir; çünkü, uygulama kolaylığı var. Yani, Bakanlar Kurulu kararıyla, hemen vergileri artırabiliyorsunuz, kanun çıkarmak gibi bir güçlük yok önünüzde. İkincisi, almış olduğunuz karar, hemen gelir yaratıcı nitelikte. Katma Değer Vergisi oranını veya Özel Tüketim Vergisi oranını arttırdığınızda, bu, hemen gelire dönüşebiliyor; ancak, hemen gelir bulma telaşı, hükümetlerin IMF programları gereği gelirlerini süratle artırma zorunluluğu, Türkiye'deki vergi adaletini bozmuştur; bunu, hepimiz biliyoruz. Yani, Türkiye, yüzde 6,5 faizdışı fazlayı tutturuyor; ama, bunu, ne pahasına tutturuyor, bunun maliyeti toplumun hangi kesimlerine çıkıyor, hangi kesimlerin omuzlarına daha çok yük biniyor diye baktığımızda, burada, adil bir tablonun olduğunu söylemek mümkün değildir. Türk vergi sisteminin önündeki en önemli sorun budur şimdi değerli arkadaşlar ve şimdi, Türkiye, vergi yükünde, artık, manevra alanı kalmamış bir durumdadır. Artık, hükümetler, Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümeti, belki bir miktar daha bazı kalemlerde birtakım vergi düzenlemeleri yapacaktır; ama, hâlâ, vergi gelirlerini artırma zorunluluğuyla hükümet karşı karşıyadır IMF destekli program gereği.

Peki, nedir o zaman Türkiye'nin önündeki seçenek; kayıtdışını vergilemek. İşte, hemen her hükümetin söylediği, kulağa hoş gelen; ama, kulağa hoş gelmekle birlikte bir türlü uygulamaya intikal etmeyen, edemeyen kayıtdışını kayda alma zorunluluğu bugün hükümetin karşısındadır. Bu zorunluluğun karşısına Kurumlar Vergisindeki oran indirimiyle çıkmak mümkün değildir değerli arkadaşlar. Oran yüksekliği, şüphesiz, kayıtdışına gitmenin bir gerekçesidir; ancak, Kurumlar Vergisindeki oranı 30'dan 20'ye indirmek suretiyle kayıtdışını önlemek için "bir adım attım" demek mümkün değildir. Bu tip oran indirimleri, sadece ve sadece, vergi gelirlerinde azalışla sonuçlanacaktır. Eğer oran indirimlerini başka önlemlerle desteklemiyorsanız, idarenin elinde, vergi yasalarını uygulayacak olan gelir idaresinin elinde başka araçlar yok ise, oran indirimleriyle kayıtdışını önlemek gibi bir sonuca ulaşmak mümkün değildir.

Bugün, gelir idaresinin elinde herhangi bir araç yoktur değerli arkadaşlar. Bakmayın, teknolojinin sunduğu olanakları kullanan bir gelir idaresi vardır şüphesiz. Gelir İdaresi önemli

bir idaredir, güçlü bir idaredir; ama, yasaların kendisine vermediği birtakım yetkiler yok ise, böyle yetkilere sahip değilse, o idarenin yapabileceği bir şey yoktur.

Şimdi, hükümetimiz, kurulduğu zaman, vergi yasalarındaki "nereden buldun" olarak isimlendirilen müesseseyi yürürlükten kaldırdı. Kalkabilir, mutlaka onunla sonuca gideceksiniz diye bir şey yok; ama, yerine bir şey koyamıyorsanız, onu ikame edecek başka bir önlemi vergi sistemine yerleştirmiyorsanız, vergi sistemi korunmasız kalır değerli arkadaşlar. Şu an, vergi sistemi bu durumdadır, korunmasız durumdadır. O nedenle de, oran indirimlerinin vergi gelirlerinde yaratacağı sonuç azalıştır.

Şimdi, nereden buldunu kaldıran hükümet, yerine ne koyabilirim arayışı içinde olmak durumundadır; ancak, hükümeti oluşturan felsefe, onun yerine benzer bir müesseseyi koyabilecek durumda değildir. Bu, büyük bir felsefe değişikliğini gerektirmektedir. Ben, doğrusu, hükümetin bunu başarabileceği, bunu gösterebileceği kanaatinde değilim; yani, bu dönemde de Türk vergi sistemindeki adaletsiz yapı devam edecektir.

Şimdi, Kurumlar Vergisindeki oran indiriminden söz açılmışken, ben, istihdam üzerindeki vergi yüküne getirmek istiyorum konuyu. Türkiye, istihdam üzerinde yüzde 42,7'lik bir vergi yüküne sahiptir değerli arkadaşlarım. Bu, OECD rekorudur. İmalat sanayiinde çalışan bir işçinin, evli, iki çocuklu bir işçinin ücretindeki vergi yüküne baktığımızda, Türkiye'deki vergi yükünün toplamı, sosyal güvenlik primleri dahil, yüzde 42,7'dir, OECD ortalaması yüzde 26,6'dır; 16 puan Türkiye yüksektir. Türkiye, bu yükseklği muhafaza ettiği sürece, Kurumlar Vergisindeki oran indirimleriyle, diğer ülkelerle yarışa giremez; o yeterli değildir.

Değerli arkadaşlar, bu çok önemli bir sorundur. Tabii ki, bu oran indirimini yapabilmek, istihdam vergilerindeki yükü azaltabilmek, kayıtdışını kayda almaya bağlıdır; ama, bunun, sadece, biz, cümlesini duyuyoruz, açıklamalarını duyuyoruz, buna ilişkin bir önlemi görmüyoruz. Hükümet "kayıtdışıyla mücadele" adı altında bir yasa getirsin, bunu elbirliğiyle çıkaralım. Türk vergi sisteminin önündeki bu sorunu aşalım. Türk Halkının her sabah uyandığında "bugün acaba hangi vergilerle tanışacağız" türü düşüncelerini de yok edelim.

Değerli arkadaşlar, kayıtdışının tehlikesi, önemli bir tehlikesi de şudur: Kayıtdışı neden var; çünkü, sistemde olmak, kayıtlı olmak çok büyük bir maliyeti gerektiriyor -istihdam vergilerini örnek verdim- o nedenle kayıtdışına kaçıyor mükellef; ama, kayıtdışına gitmek, sadece vergi gelirlerinde azalış olması gibi bir sonuç değildir, sadece kamu maliyesinin meselesi değildir kayıtdışına mükelleflerin gitmesi. Bu, aynı zamanda, bu işletmelerin büyümesini engelleyen bir durumdur. Ölçek ekonomisinin, büyük işletmenin avantajlarından yararlanamaması demektir, verimliliği yakalayamaması demektir. Bu da, ekonomideki kaynak dağılımının, zaten kıt olan kaynakların, kıt olan tasarrufların kötü alanlara, verimsiz alanlara yönelmesi demektir. Ekonomideki en büyük mahzuru budur ve Türk işletmesi, Türk müteşebbisi kayıtdışıyla büyüyemez, dünya ölçeğine çıkamaz, dünya ölçeğinde rekabet edemez.

Değerli arkadaşlar, bu maddenin bir önemli özelliği de "vergi harcamaları" adı altında bir kavramı düzenliyor olmasıdır. Vergi harcaması -önünüzdeki tasarının, yanlış hatırlamıyorsam, 161 inci sayfasında düzenlenmektedir- ilk defa bu yıl bütçesinde yer alıyor ve olumlu bir düzenleme olduğunu söylemeliyim. Çalışmaları 2000'li yıllarda başlayan, ama, bu yıl bütçesine intikal eden bir uygulama. Nedir vergi harcaması; vergi harcaması, devletin vergi

sistemi yoluyla tahsilinden vazgeçtiği gelirler nelerdir, bunları gösteriyor. İşte, tasarıya göre, 8,5 milyar YTL'lik, 8,5 katrilyon liralık bir vergi harcaması söz konusudur 2006 yılında. Parlamento, nasıl, hangi kuruma, hangi hizmete ne kadar ödeneği veriyor, bunu bilmek zorundadır. Parlamento, yine aynı şekilde, vergi kanunundaki hangi istisna ve muafiyet düzenlemesiyle ne kadarlık bir gelirin tahsilinden vazgeçiliyor, bunu da bilmek zorundadır. O açıdan, gerçekten, önemli bir düzenlemedir.

Bir harcamayı bütçeden yaptığınız zaman bunu rakam olarak bütçede görürüz; ama, tahsilinden vazgeçerek dolaylı bir harcama yapmış olursunuz; onu bütçede göremeyiz; örneğin, yatırım indirimi. Türk vergi sistemindeki en önemli vergi harcaması kalemidir. Devlet yatırımları iki şekilde teşvik edebilir, ya vergiyi alırsınız, bunu yatırım yapacaklara kaynak olarak, transfer olarak verirsiniz veya yatırım indirimi gibi müesseselerle verginin tahsilinden vazgeçmek suretiyle bunu yatırımcılara bırakırsınız; işte bu da, bir kamu harcamasıdır aslında. Bunu Türkiye bilmek zorundadır.

Bu kamu harcamalarından, vergi harcamalarından bir tanesi üzerinde durmak istiyorum: Denizcilik sektörünü teşvik amacıyla getirilmiş olan ve 1 Ocak 2004 tarihinden beri uygulanmakta olan, denizcilere, Özel Tüketim Vergisi istisnası olarak, yani, Özel Tüketim Vergisiz mazot verilmesi uygulaması değerli arkadaşlar. Denizcilik sektörü, şüphesiz, bizim, teşvike ihtiyaç duyan sektörlerimizdendir; ama, Parlamento, bu teşviklerin ne işe yaradığını da bilmek zorundadır; yani, bu teşvikleri verdiniz, vergisiz mazot veriyorsunuz; acaba, bu hedefine ulaştı mı, bunu bilmek zorundayız değerli arkadaşlar.

Baktığımda, karşımızda ben şöyle bir tablo görüyorum: Ulaştırma Bakanımızın Plan ve Bütçe Komisyonunda bize vermiş olduğu rakamlar, 2004 yılında Özel Tüketim Vergisi tahsil edilmeyen, Özel Tüketim Vergisiz teslim edilen mazot nedeniyle tahsilinden vazgeçilen Özel Tüketim Vergisinin tutarı 190 trilyon liradır. 2005 yılının ilk on ayında bu, 173 000 000 YTL, yani, 173 trilyon liradır. Yılsonu itibariyle gerçekleşmeyi de dikkate alarak şöyle bir şey söylersek yanıltıcı olmaz; 2004 ve 2005 yılı toplamında, iki yılda toplam 400 trilyon liralık bir verginin tahsilinden vazgeçilmiştir, denizcilik sektörüne verilen mazot nedeniyle.

Peki, değerli arkadaşlar, hedefe ulaştık mı? Amaç neydi; taşımacılığı artırmak, yurtiçindeki yük taşımacılığını artırmak, yolcu taşımacılığını artırmak. Bakın, yük taşımacılığında örnek vereceğim ben size. Devlet Planlama Teşkilatının Bakanlar Kurulundan geçmiş olan raporudur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, konuşmanızı tamamlayın.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

2004 yılında 5,300 milyon ton/kilometre olan bu rakam, 2004 yılında 5,350 milyon ton/kilometre olmuş. 2005 yılında düşüş görmüşüz, 5,095 milyon ton/kilometre. Yani, yük taşımacılığında azalış var değerli arkadaşlar. Peki, tablo bu, verilen destek hedefe ulaşmamış; ama, öte taraftan bakıyoruz, Türk çiftçisine hükümetin söz vermiş olduğu mazot desteği ödemesinin 2004 yılı için yapılmadığını görüyoruz. 2005 yılı için yapıldı. 2003 yılı için yapıldı, 620 trilyon liralık bir ödemedir, bir taksidi 2003'te, bir taksidi 2004'te ödendi; ama, bir

taksidinin 2004'te ödenmesi, 2004 yılı için çiftçiye mazot desteği ödemesi yapıldığı anlamına gelmiyor değerli arkadaşlar.

Bu bütçe aslında çiftçiye, vatandaşa, toplum kesimlerine olan borçları da gösterseydi durum çok farklı olacaktı, mazot desteğinde olduğu gibi.

Yine, fındık üreticisine hükümetin 252 trilyon lira borcu vardır. 2004 yılında yaşanan don afetinden dolayı 296 trilyon liralık zarar ödemesinde bulunacağını hükümet taahhüt etmiş, 2004 yılı sonunda bunun 44 trilyon lirasını ödemiş, 252 trilyon lirası 2005 yılına kalmış; ama, hükümet bunu ödememiştir, 2006 bütçesine de bunu koymamıştır. Sayın Tarım Bakanına bu soruyu sorduğumuzda, hem bunun için hem de özellikle mazot desteği ödemesi için, kendisinin çiftçiye, hükümetin çiftçiye mazot desteği için bir söz vermediğini ifade etmiştir. Ben, bunları Sayın Bakanın takdirine sunuyorum.

Sözlerimi burada bitirirken, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Hamzaçebi.